

Trin glawcoma ongl agored drwy dynnu strised bach o feinwe er mwyn lleihau pwysedd yn y llygad

*Mae arweiniad
Techlechydd NICE
yn rhoi cyngor i'r
GIG ar pryd a sut y
gellir defnyddio
triniaethau
llawfeddygol
newydd mewn arfer
clinigol.*

Mae'r daflen hon yn ymwneud â phryd a sut y gellir defnyddio triniaeth i dynnu strised bach o feinwe er mwyn lleihau pwysedd yn y llygad yn y GIG i drin pobl â glawcoma ongl agored. Mae'n egluro'r canllawiau (cyngor) gan NICE (y Sefydliad Cenedlaethol dros lechydd a Rhagoriaeth Glinigol).

Mae'r arweiniad Techlechydd yn gwneud argymhellion ar ddiogelwch triniaeth a pha mor dda y mae'n gweithio. Gall ymyriad olygu prawf, triniaeth neu lawdriniaeth sy'n cynnwys torri neu wneud twll yn y croen, neu endosgop i edrych y tu mewn i'r corff, neu ffynonellau ynni fel pelydrau-X, gwres neu uwchsain. Nid yw'r canllawiau'n cynnwys p'un a ddylai'r GIG ariannu'r driniaeth ai peidio. Gwneir penderfyniadau ynglŷn ag arian gan gyrrff lleol y GIG (ymddiriedolaethau gofal sylfaenol ac ymddiriedolaethau ysbytai) ar ôl ystyried pa mor dda y mae'r driniaeth yn gweithio a ph'un a yw'n cynnig gwerth am arian i'r GIG.

Mae NICE wedi paratoi'r canllawiau hyn gan fod y driniaeth yn eithaf newydd. Mae hyn yn golygu nad oes llawer o wybodaeth hyd yma am ba mor dda mae'n gweithio, pa mor ddiogel ydyw a pha gleifion fydd yn cael y budd mwyaf ohoni.

Ysgrifennwyd y daflen hon i helpu pobl y cynigiwyd y driniaeth hon iddynt fel y gallant benderfynu p'un a ddylent gytuno (cydsynio) iddi ai peidio. Nid yw'n disgrifio glawcoma ongl agored na'r driniaeth yn fanwl – dylai aelod o'ch tîm gofal iechyd hefyd roi gwybodaeth lawn a chyngor i chi am hynny. Mae'r daflen yn cynnwys rhai cwestiynau y gallech fod am eu gofyn i'ch meddyg i'ch helpu i ddod i benderfyniad. Ceir rhai ffynonellau gwybodaeth a chymorth pellach ar dudalen 6.

Beth mae NICE wedi'i ddweud?

Gellir cynnig y driniaeth hon yn rheolaidd fel opsiwn triniaeth i bobl â glawcoma, cyn belled â bod meddygon yn siŵr:

- bod y claf yn deall beth mae'n ei olygu a'i fod yn cytuno i gael y driniaeth, ac
- y caiff canlyniadau'r driniaeth eu monitro.

Meddygon sy'n gweithio mewn adrannau ysbyty sy'n arbenigo ar drin glawcoma (ac yn cynnig ystod o opsiynau triniaeth) ddylai benderfynu pa gleifion allai gael budd o'r driniaeth.

Mae NICE wedi annog gwaith ymchwil pellach i ba mor dda mae'r driniaeth hon yn gweithio yn yr hirdymor.

Sylwadau eraill gan NICE

Mae cydymffurfiaeth â meddyginiaeth glawcoma yn aml yn wael, a'r driniaeth lawfeddygol arferol yw triniaeth fwy ymwithiol a elwir yn trabeciwlectomi. Gallai triniaethau amgen fel hon gynnig manteision i rai cleifion.

Efallai nad hon yw'r unig driniaeth bosibl ar gyfer glawcoma. Dylai eich tîm gofal iechyd siarad â chi ynghylch p'un a yw'n addas i chi a pha driniaethau eraill sydd ar gael.

Trin glawcoma ongl agored drwy dynnu sribed bach o feinwe er mwyn lleihau pwysedd yn y llygad

Yr enw meddygol am y driniaeth hon yw 'trabeciwlectomi ab interno (o'r tu mewn) ar gyfer glawcoma ongl agored'.

Ni chaiff y driniaeth ei disgrifio'n fanwl yma - siaradwch â'ch arbenigwr i gael disgrifiad llawn.

Fel arfer achosir glawcoma ongl agored cronig gan gynydd mewn pwysedd mewnol yn y llygad (a elwir hefyd yn bwysedd mewnlylgadol, neu intraocular pressure neu IOP yn Saesneg) o ganlyniad i hylif yn cronni. Wrth iddo ddatblygu mae'n achosi nam ar y golwg ac os na

Gwybodaeth am arweiniad Techlechydd NICE 264

chaiff ei drin gall arwain at ddallineb. Mae triniaeth fel arfer yn golygu cael diferion llygaid yn cynnwys gwahanol gyffuriau sy'n lleihau'r gyfradd cynhyrchu hylif neu'n cynyddu'r gyfradd amsugno hylif. Nod llawdriniaeth yw lleihau'r pwysedd yn y llygad drwy gynyddu draeniad yr hylif o'r llygad.

Mae'r driniaeth hon yn defnyddio offer llawfeddygol a gynlluniwyd yn arbennig i dynnu rhan o feinwe (y rhwyllwaith trabecwlaidd) er mwyn gwella draenid hylif o'r llygad. Cyflawnir y llawdriniaeth drwy doriad bach ar ochr pelen y llygad, sy'n osgoi'r angen am greu 'pothell' (mae hwn ychydig fel cronfa y mae hylif yn draenio iddi). Gall pothellau ollwng ac achosi problemau eraill yn y llygaid. Caiff y driniaeth ei chyflawni o dan anesthetig lleol.

Beth mae hyn yn ei olygu i mi?

Mae NICE wedi dweud bod y driniaeth hon yn ddigon diogel a'i bod yn gweithio'n ddigon da i'w defnyddio yn y GIG. Os yw eich meddyg yn credu ei bod yn driniaeth addas i chi, dylai sicrhau eich bod yn deall y manteision a'r risgiau o hyd cyn gofyn i chi gytuno i gael y driniaeth.

Efallai y byddwch am ofyn y cwestiynau isod

- Beth yn union yw'r driniaeth hon?
- Beth yw'r manteision posibl?
- Beth yw'r tebygolrwydd y bydd y manteision hynny yn berthnasol i mi? A allai'r driniaeth wneud i mi deimlo'n waeth?
- A oes triniaethau eraill ar gael?
- Beth yw risgiau'r driniaeth?
- A yw'r risgiau'n fach neu'n ddifrifol? Pa mor debygol ydynt?
- Pa ofal y bydd ei angen arnaf ar ôl y llawdriniaeth?
- Beth sy'n digwydd os aiff rhywbeth o'i le?
- Beth allai ddigwydd os na chaf y driniaeth?

*Gallech ddewis cael
y driniaeth hon, cael
triniaeth wahanol,
neu beidio â chael
triniaeth
o gwbl.*

Crynodeb o fanteision a risgiau posibl

Ceir disgrifiad bras isod o rai o'r manteision a'r risgiau a welwyd yn yr astudiaethau a ystyriwyd gan NICE. Edrychodd NICE ar wyth astudiaeth o'r driniaeth hon.

Pa mor dda mae'r driniaeth yn gweithio?

Nododd tair astudiaeth yn cynnwys cyfanswm o 705 o gleifion a gafodd y driniaeth fod y driniaeth yn llwyddiannus mewn rhwng 65% a 91% o gleifion, ac y cafodd y pwysedd yn y llygad ei leihau. Nododd tair astudiaeth yn cynnwys cyfanswm o 1762 o gleifion nad oedd angen cymaint o feddyginiaeth glawcoma ar y cleifion ar ôl y driniaeth.

Mewn dwy astudiaeth yn cynnwys 2516 o gleifion a gafodd y driniaeth, roedd angen llawdriniaeth bellach ar 361 hyd at bum mlynedd ar ôl y driniaeth.

Yn ogystal ag edrych ar yr astudiaethau hyn, gofynnodd NICE am farn cynghorwyr arbenigol hefyd. Mae'r cynghorwyr hyn yn arbenigwyr clinigol yn y maes hwn o feddygaeth. Dywedodd y cynghorwyr mai prif nod y driniaeth yw lleihau'r pwysedd yn y llygad.

Risgiau a phroblemau posibl

Nododd dwy astudiaeth yn cynnwys 1741 o gleifion fod y pwysedd yn y llygad wedi cynyddu ar ôl y driniaeth mewn 108 o gleifion. Nododd un o'r astudiaethau (o 1688 o gleifion) y cafwyd pwysedd isel hefyd mewn 24 o gleifion. Nododd yr un astudiaeth y cafodd pedwar claf niwed i'r gornbilen.

Nododd astudiaeth o 53 o gleifion fod chwe chlaf wedi datblygu cataract nad effeithiodd ar eu golwg, a bod tri chlaf wedi datblygu cataract a olygai eu bod ond yn gallu darllen un llinell yn llai ar siart prawf llygaid safonol.

Yn ogystal ag edrych ar yr astudiaethau hyn, gofynnodd NICE am farn cynghorwyr arbenigol hefyd. Mae'r cynghorwyr hyn yn arbenigwyr clinigol yn y maes hwn o feddygaeth. Dywedodd y cynghorwyr fod gwaed y tu mewn i'r llygad, niwed i'r iris a'r lens, a chreithiau, ymysg y cymhlethdodau posibl, a allai olygu nad yw'r driniaeth yn effeithiol mwyach ar ôl 6 i 12 mis.

Rhagor o wybodaeth am glawcoma

Gall NHS Choices (www.nhsdirect.wales.nhs.uk) fod yn fan da i gael gwybod mwy. Efallai y gall eich gwasanaeth cyngor a chysylltiadau cleifion (a elwir yn 'PALS' fel arfer) lleol roi gwybodaeth a chymorth pellach i chi. I gael manylion am holl ganllawiau NICE ar glawcoma, ewch i'n gwefan yn www.nice.org.uk

NICE

Mae NICE yn llunio canllawiau (cyngor) i'r GIG ar atal, canfod a thrin gwahanol gyflyrau meddygol. Ysgrifennir y canllawiau gan arbenigwyr annibynnol gan gynnwys gweithwyr gofal iechyd proffesiynol a phobl sy'n cynrychioli cleifion a gofalwyr. Maent yn ystyried pa mor dda mae ymyriad yn gweithio a pha mor ddiogel ydyw, ac yn holi barn cynghorwyr arbenigol. Mae'r arweiniad Techlechydd yn berthnasol i'r GIG cyfan yng Nghymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Disgwylir i staff sy'n gweithio yn y GIG ddilyn y canllawiau hyn.

I gael rhagor o wybodaeth am NICE, ei waith a sut mae'n gwneud penderfyniadau, ewch i www.nice.org.uk/aboutguidance

Mae'r daflen hon yn ymwneud â 'Trabeciwlectomi ab interno (o'r tu mewn) ar gyfer glawcoma ongl agored'. Mae'r daflen hon a'r canllawiau llawn a anelir at weithwyr gofal iechyd proffesiynol ar gael yn www.nice.org.uk/guidance/HTG264

Rydym yn annog sefydliadau gwirfoddol, sefydliadau'r GIG a chlinigwyr i ddefnyddio testun o'r llyfryn hwn yn eu gwybodaeth eu hunain am y driniaeth hon.

National Institute for Health and Clinical Excellence

MidCity Place, 71 High Holborn, London, WC1V 6NA; www.nice.org.uk

ISBN 978-1-4731-8437-4

N2553 1P May 11

© National Institute for Health and Clinical Excellence, 2011. All rights reserved. This material may be freely reproduced for educational and not-for-profit purposes. No reproduction by or for commercial organisations, or for commercial purposes, is allowed without the express written permission of NICE.